

ارزشیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمی

ویژه مهارت‌آموزان (موضوع ماده ۲۸ اساسنامه دانشگاه) | پاییز ۱۳۹۹

رشته‌های آموزش متوسطه (دبیری، غیر از دبیری تربیت بدنی)

راهنمای آزمون کتبی

ویژه مهارت‌آموزان ورودی ۱۳۹۸ و مهارت‌آموزان باقیمانده از سال‌های قبل

ضمن آرزوی موفقیت برای تمامی شما شرکت‌کنندگان در ارزشیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمی و آرزوی توفیق برای خدمت اثربخش در طول دوران خطیر معلمی برای شما عزیزان.

آزمون کتبی ارزشیابی صلاحیت حرفه‌ای برای مهارت‌آموزان محترم، شامل دو نوع سؤال چندگزینه‌ای و مجموعاً ۷۰ سؤال به شرح زیر است.

الف - مؤلفه کتبی چندگزینه‌ای عادی

این بخش از آزمون برای رشته‌های مختلف آموزش متوسطه شامل ۵۵ سؤال متناسب با رشته مهارت‌آموزی و در چهار حوزه زیر خواهد بود:

- درک و تحلیل موقعیت تربیتی - اخلاقی
- دانش موضوعی
- تحلیل محتوای اسناد و کتب درسی
- دانش تربیتی

مهارت‌آموزان (تمامی رشته‌های دبیری به جز رشته دبیری تربیت بدنی) لازم است به ۵۵ سؤال مؤلفه چندگزینه‌ای عادی متناسب با چهار حوزه فوق‌الذکر پاسخ دهند. این سؤالات می‌تواند شامل سؤالات چندگزینه‌ای ناظر بر سناریوهای کوتاه و مجزا باشد. جزئیات و تعداد سؤال‌های هر حوزه به صورت زیر است:

الف - ۱ - مجموعه اول با موضوع درک و تحلیل موقعیت تربیتی - اخلاقی شامل ۱۰ سؤال است. هسته اصلی سؤالات این مجموعه به شرح جدول شماره ۱ است.

جدول ۱ - مجموعه اول سؤالات مؤلفه کتبی چندگزینه‌ای عادی

تعداد سؤال	حیطه محتوایی
۱۰ سؤال چندگزینه‌ای	جیستی، چرایی و چگونگی اخلاق حرفه‌ای تربیت، حقوق و تکالیف نهاد تربیت در قبال ذینفعان، مسائل اخلاق حرفه‌ای تربیت

الف - ۲ - مجموعه دوم دانش موضوعی از ۲۰ سؤال متناسب با دانش موضوعی لازم برای معلمی و مرتبط با کتب درسی دوره‌های تحصیلی رشته مهارت‌آموزی تشکیل شده است. محتوای این بخش شامل درک مفاهیم و ارتباط آنها و توانایی حل مسأله در دروس متوسطه اول و دوم بر حسب رشته مهارت‌آموزی و تعداد سؤالات این بخش به شرح جدول زیر است.

راهنمای مواد آزمون کتبی در ارزشیابی صلاحیت‌های حرفه‌ای معلمی
رشته‌های آموزش متوسطه (دبیری)

جدول ۲- راهنمای مجموعه دوتم سؤالات مؤلفه کتبی چندگزینه‌ای عادی

تعداد سؤال	حیطه محتوایی
۲۰ سؤال چندگزینه‌ای	محتوای تازه واردشده به کتب درسی نگاشته‌شده در سال‌های اخیر و یا محتوایی که شیوه ارائه آن در کتب نونگاشت تغییر کرده است،
	توصیف ماهیت علم، مفاهیم کلیدی، فرایندها و ارزش‌های ناشی از علم با توجه به رشته مهارت‌آموزی خود، در حد کتب درسی و راهنما، مفاهیم مندرج در کتب درسی پایه‌های مشخص شده در جدول راهنمای منابع درسی (جدول شماره ۵) با تأکید بر آخرین تغییرات کتاب‌های درسی و راهنما
	تحلیل و تفسیر دوره‌های تاریخی مربوط به علم در رشته مهارت‌آموزی خود و عوامل مؤثر بر پیشرفت و توسعه علم و آموزش، در حد کتب درسی نونگاشت و راهنمای تدریس

الف- ۳- مجموعه سوم تحلیل محتوای اسناد و کتب درسی شامل ۱۵ سؤال و مربوط به نقد و بررسی ویژگی‌های ظاهری، ساختاری، روانشناختی و محتوایی کتب درسی متوسطه و استانداردهای آن است. هسته دروس مرتبط با این مجموعه از سرفصل دروس دوره مهارت‌آموزی، به شرح جدول شماره ۳ است.

جدول ۳- راهنمای مجموعه سوم سؤالات مؤلفه کتبی چندگزینه‌ای عادی

تعداد سؤال	حیطه محتوایی
۱۵ سؤال چندگزینه‌ای	بررسی ارتباط مباحث در کتب درسی متوسطه، بررسی نقشه مفهومی دروس، بررسی ویژگی‌های ظاهری، ساختاری و روانشناختی کتب درسی و استانداردهای آن مطابق با سرفصل دروس بررسی کتب ۱ و ۲ در دوره مهارت‌آموزی
	کتاب‌های درسی و راهنمای معلم در پایه‌های درج شده در جدول راهنمای منابع درسی (جدول شماره ۵) با تأکید بر آخرین تغییرات در کتاب‌های درسی

الف- ۴- مجموعه چهارم شامل ۱۰ سؤال از دانش تربیتی مورد نیاز برای دبیری متوسطه است. هسته دروس مرتبط با این مجموعه از سرفصل دروس دوره مهارت‌آموزی، به شرح جدول شماره ۴ است.

جدول ۴- راهنمای مجموعه چهارم سؤالات مؤلفه کتبی چندگزینه‌ای عادی

تعداد سؤال	حیطه محتوایی
۱۰ سؤال چندگزینه‌ای	حوزه ۱: اصول عام و خاص تدریس در رشته تخصصی: مبانی نظری، اصول و مفاهیم روش‌ها و فنون تدریس، مراحل تدریس مدرسه‌ای، طرح درس روزانه و سالیانه، روشهای تدریس معلم محور، روش‌های تدریس شاگرد محور، راهبردهای تدریس خاص در رشته تخصصی
	حوزه ۲: نظریه‌های پایه روان‌شناختی و تربیتی: نظریه‌های پایه در آموزش و یادگیری، رشد، مفاهیم اساسی بلوغ و نیازهای نوجوانان و جوانان، تفاوت‌های فردی، انگیزش، راهبردهای یادگیری و مطالعه.
	حوزه ۳: تحلیل سؤال و آزمون: مفاهیم اندازه‌گیری، آزمون، سنجش و ارزشیابی، مراحل ارزشیابی آموزشی، ارزشیابی پیشرفت تحصیلی، انواع آزمون‌ها، تحلیل سؤال‌های آزمون (محاسبه ضریب دشواری، ضریب تمیز سؤال و هبستگی سؤال با آزمون)، واری و پایایی آزمون، سنجش فرایندها و فرآورده‌های یادگیری غیرشناختی.

ب- مؤلفه کتبی چند گزینه‌ای با سناریوهای بلند موقعیت‌محور

این بخش از آزمون شامل ۱۵ سؤال است که در ارتباط با ۳ موقعیت عملکردی مطرح خواهد شد. هر موقعیت عملکردی در قالب یک سناریوی آموزش-یادگیری ارائه می‌شود و مهارت آموزان محترم بر اساس آن موقعیت عملکردی و پس از بررسی دقیق سناریوی مطرح شده، به ۵ پرسش مرتبط با هر سناریو پاسخ می‌دهند.

چند نمونه از موقعیت‌هایی که می‌توان مشابه آن‌ها را در آزمون دید، به شرح زیر است. طراحان آزمون در قالب موقعیت‌های مشابه به نوشتن سناریو خواهند پرداخت؛ لیکن این نمونه‌ها تعهدی برای دانشگاه برای مطابقت کامل موقعیت‌ها، ملاک‌های ارزیابی و یا پرسش‌های ذیل آن ایجاد نمی‌کند.

موقعیت ۱ نقد موقعیت تربیتی و تصمیم‌گیری در شرایط تعارض آمیز اخلاقی

ملاک‌های ارزیابی

۱. تحلیل موقعیت
۲. کاربرد اصول
۳. نقد با توجه به حقوق و تکالیف
۴. حل تعارض‌های اخلاقی

راهنمای پاسخ در این موقعیت در این سناریو، یک موقعیت تعارض آمیز اخلاقی/تربیتی (عمل فردی/سازمان آموزشی) به مهارت‌آموز ارائه می‌گردد. از مهارت‌آموز انتظار می‌رود با توجه به موقعیت پیش آمده و بررسی دقیق دلایل این کنش اخلاقی/تربیتی، به ۵ سؤال چندگزینه‌ای مرتبط با موقعیت پاسخ دهد. بر این اساس مهارت‌آموز باید به گونه‌ای موقعیت تعارض آمیز اخلاقی پیش آمده را بر اساس اصول اخلاق حرفه‌ای و با توجه به حقوق و تکالیف ناظر به موقعیت تحلیل و ارزیابی کند که بتواند با استدلال منطقی و مبتنی بر شواهد علمی، پاسخ درست را برای هر کدام از سؤالات مطرح شده انتخاب نماید. مهارت‌آموز در صورتی قادر است به ۵ سؤال مرتبط با این سناریو پاسخ دهد که:

- ۱- درباره چیستی و چگونگی اصول اخلاقی (حقوق و تکالیف) حاکم بر موقعیت تعارض آمیز پیش آمده، به شناخت و وثیقه رسیده باشد.
- ۲- ارزش‌های اخلاقی (حقوق و تکالیف) را در موقعیت شناسایی و مقایسه کند.
- ۳- دلایل مؤثر در ایجاد ضعف و قوت در موقعیت تعارض آمیز را شناسایی و استدلال مناسب را از منظر حقوق، تکالیف انتخاب کند.
- ۴- برای رفع تعارض از موقعیت، توانایی انتخاب راه‌حل را داشته باشد.

موقعیت ۲ ارزیابی بخشی از واحد یادگیری طراحی شده برای تدریس

ملاک‌های ارزیابی

۱. انسجام و یکپارچگی
۲. ارزیابی اثربخشی تدریس

راهنمای پاسخ در این موقعیت سناریوی این موقعیت بخشی از طراحی مربوط به یک درس در یک پایه است. سؤال‌ها به گونه‌ای طراحی شده که مهارت‌آموز تشخیص دهد و ارزیابی کند که:

- ۱- آیا ارتباط میان ساختار و عناصر طرح یادگیری دارای انسجام و هماهنگی است و منطق واحد یادگیری در هر یک از عناصر انعکاس یافته‌است؟

- ۲- آیا میان اهداف، فرصت‌های یادگیری، سازماندهی فرصت‌ها و تجربیات یادگیری و سایر عناصر، انسجام منطقی وجود دارد؟
 - ۳- در طراحی فرصت‌ها و تجربیات یادگیری از تجربیات پیشین دانش‌آموزان، استفاده شده است یا خیر؟
 - ۴- مفاهیم و مهارت‌های اساسی شناسایی و ارتباط میان مفاهیم اساسی و خرده‌مفاهیم تبیین شده‌است یا خیر؟
 - ۵- شواهد و مثال‌های متنوعی ناظر به موقعیت‌های واقعی زندگی دانش‌آموزان، انتخاب شده است یا خیر؟
 - ۶- راهبردهای متناسب (حل مسئله، کاوشگری، بارش مغزی...) برای یادگیری عمیق را بررسی کند.
 - ۷- انجام چه اصلاحاتی سبب بهبود واحد یادگیری خواهد شد؟
- با توجه به موارد فوق‌الذکر، مهارت‌آموزان محترم برای پاسخ‌دادن به ۵ سؤال مرتبط با این سناریو، نیاز به تحلیل و تبیین منطقی موقعیت این سناریو و استدلال مناسب مبتنی بر شواهد علمی مرتبط با رشته مهارت‌آموزی و فراخوانی آموخته‌های خود دارند.

تحلیل روش یک معلم در فرایند تدریس و اصلاح بدفهمی

موقعیت ۳

ملاک‌های ارزیابی

۱. بررسی بدفهمی‌ها و انتخاب راه‌حل برای رفع آن
 ۲. ارزیابی فرایند تدریس
 ۳. تأمل و انتخاب
- راهنمای پاسخ در این موقعیت** در این موقعیت، سناریویی به مهارت‌آموزان داده می‌شود که در آن یک معلم دوره متوسطه اول یا دوم به تدریس یکی از دروس تخصصی در یکی از پایه‌های تحصیلی این دوره‌ها پرداخته است. سپس نمونه‌ای از پاسخ‌های دانش‌آموزان به سؤالات معلم (شفاهی، کتبی و یا عملکردی) ارائه می‌شود. برخی از پاسخ‌ها حاوی بدفهمی است. در این سناریو مراحل تدریس و ارزشیابی این معلم از دانش‌آموزان از ابتدای فرایند تا انتهای آن تشریح شده است. ۵ سؤال چندگزینه‌ای مورد نظر طراحان این سناریو در صدد آن است تا مهارت‌آموز محترم:
- ۱- با بررسی شواهد و دلایل تشخیص بدهد دانش‌آموزان در چه مواردی دچار بدفهمی شده‌اند.
 - ۲- بتواند ریشه ایجاد بدفهمی را با استدلال شناسایی کند.
 - ۳- بتواند نقاط ضعف و قوت روش تدریس و عوامل به‌وجودآورنده بدفهمی را تشخیص دهد.
 - ۴- بتواند با دلایل مناسب، بازخورد اصلاحی را برای روش تدریس، ارزشیابی یا اختلالات یادگیری و رفع بدفهمی انتخاب کند.
 - ۵- بتواند تغییرات مناسب برای تدریس را طوری انتخاب کند که بدفهمی ایجاد نشود.
- با توجه به موارد فوق‌الذکر، مهارت‌آموزان محترم برای پاسخ‌دادن به ۵ سؤال مرتبط با این سناریو، نیاز به تحلیل و تبیین منطقی موقعیت این سناریو و استدلال مناسب مبتنی بر شواهد علمی مرتبط با رشته مهارت‌آموزی و فراخوانی آموخته‌های خود دارند.

منابع آزمون

منابع این آزمون عبارتند از سرفصل برنامه درسی دوره یکساله مهارت‌آموزی
با تأکید بر محتوای الکترونیکی ارائه شده در پودمان‌های آموزشی،
کتاب درسی و کتب راهنمای معلم دوره متوسطه اول و دوم طبق برنامه درسی رشته به ترتیب زیر:

جدول ۵- راهنمای منابع کتاب‌های درسی و راهنمای معلم در رشته‌های آموزش متوسطه (دبیری)

رشته	کتاب‌های درسی مدرسه‌ای و کتاب‌های راهنمای معلم
دبیری فلسفه و منطق	کتاب منطق پایه دهم و کتاب فلسفه پایه یازدهم رشته انسانی
دبیری روان‌شناسی	پایه یازدهم رشته انسانی
دبیری تاریخ	پایه دهم رشته انسانی و یازدهم رشته تجربی
دبیری علوم اجتماعی	پایه هشتم و پایه یازدهم رشته انسانی
دبیری جغرافیا	پایه دهم و یازدهم رشته انسانی
دبیری معارف	پایه دهم و یازدهم
دبیری عربی	پایه دهم و یازدهم رشته انسانی
دبیری انگلیسی	پایه دهم و یازدهم / سؤالات دانش موضوعی، بررسی کتب درسی و دانش تربیتی موضوعی به زبان انگلیسی است.
دبیری فیزیک	پایه دهم و یازدهم رشته ریاضی
دبیری شیمی	پایه دهم و یازدهم رشته تجربی
دبیری زیست‌شناسی	پایه دهم و یازدهم رشته تجربی
دبیری ریاضی	پایه دهم رشته تجربی و یازدهم رشته ریاضی
دبیری زمین‌شناسی	پایه یازدهم رشته تجربی
دبیری علوم تجربی	پایه نهم و کتاب‌های مرتبط از پایه دهم رشته تجربی
دبیری اقتصاد	پایه دهم رشته انسانی
دبیری ادبیات فارسی	پایه دهم و یازدهم رشته انسانی (فارسی، نگارش و فنون ادبی)
دبیری هنر	پایه هشتم و نهم

کتاب‌های درسی و راهنمای معلم از پایگاه کتاب‌های درسی به آدرس <http://chap.sch.ir> قابل دریافت است.

توجه: هرگونه استفاده از مفاد این راهنما و انتشار آنها برای تمامی امور (شامل تمام امور تجاری، پژوهشی و ...)

به جز آمادگی شخصی مهارت‌آموزان برای آزمون،

منوط به اجازه کتبی از معاونت نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت دانشگاه فرهنگیان است.

